

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1343730/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליעזר איגרא, הרב שלמה שפירא, הרב מיכאל עמוס

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד רונן דויד)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד עדי בראל)

הנדון: חיוב גט בגין מאיסות אישה בבעל, פירוד ממושך ומשניכר כי פני הצדדים לגירושין

פסק דין

הוגש לפנינו ערעור האישה על החלטת בית הדין האזורי ירושלים בראשות ראש אבות בתי הדין הרב מרדכי רלב"ג מיום י"ד במרחשוון התשפ"ב (20.10.21) אשר המליץ לבעל לתת גט לאשתו – אך לא חייב אותו – באומרו שאף ש"הפוסקים הסתייגו" מכפייה לגט בעילה לפירוד ממושך שהרי "היכן מצאנו בש"ס ובפוסקים הקדמונים שבפירוד ממושך יש עילה לכפייה על גט", אך "מכל מקום בוודאי יש בזה עילה להמליץ על גט ולנסות לשכנע את האיש לכך היות שכפי הנראה אין שום תוחלת וסיכוי לשלום בית בין הצדדים", ולכן קבע במסקנה: "בית הדין ממליץ לאיש לתת גט לאישה."

הכרעת בית הדין הגדול – חיוב בגט ולא רק המלצה

טענות הצדדים נכתבו בפרוטוקול בית הדין האזורי, נשנו בפסק דינו של בית הדין האזורי ושולשו בדיון לפנינו בבית הדין הגדול. על כן קחם משם. אלא שבדיון לפנינו, בבית הדין הגדול, נוכחנו כי מעיון בטענות הצדדים עולה כי יש מקום נרחב לחייב את הבעל בגט. טענות אלו הוכחו ולא ניתן להכחישן:

א. טענת 'מאיס עלי' של האישה בבעלה 'באמתלא מבוררת'.

ב. הצדדים – שניהם רוצים להתגרש.

ג. הצדדים פרודים כשלוש שנים.

טענת 'מאיס עלי' אף שלא נאמרה בפירוש

האישה העלתה טענות קשות נגד הבעל (התעללות מינית, רועה בשדות זרים, אלימות פיזית – גזז לה את שערות ראשה, ואלימות כלכלית). טענות אלו ככל שהיו מוכחות – ברור הוא שהיה בהן כדי חיוב בגט ואף כפייה.

אכן כתב בית הדין האזורי בצדק כי טענות אלו לא הוכחו. אלא שלאחר עיון בדברי האישה בבית הדין האזורי וכן לפנינו מוכח שהאישה על כל פנים מואסת בבעלה 'באמתלא מבוררת'.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ונציין כאן מהנאמר בפרוטוקול הדיון בבית הדין האזורי בתביעה לגירושין מיום ד' באדר התשפ"א (16.2.21) וכדלהלן:

האישה: אמרתי כבר. אני אספר איך הוא התנהג אלי כליל החתונה, היה לי מחזור בטעות אחרי החופה, בחופה הייתי בסדר, ועשינו את המסיבה בערב. הוא התנהג אלי בערב – אין מילה אחרת – הוא התנהג כמו כלב, הוא נתן לי לישון שם בכיתי כל הלילה, השנייה התחתנתי לא חושבים להתגרש [...]

האישה: לא היה טוב, שהיה לנו ילדים קטנים לא חשבתי להתגרש זה לא היה בראש, רציתי למות, אמרתי לו "אני רוצה למות מלהיות איתך", אמרתי "מעדיפה להיות 'הומלס' מלהיות על ידך". היו לי ילדים קטנים, לא ראיתי את ההורים שלי רבים, שהוא לקח אותו לרב ולפסיכולוג שני ושלישי הבנתי את המצב.

גם אם משה רבנו יבוא אני גם אגיד לו. "לא!"

האישה: מה שחשוב לי היום זה לא הוא ולא היא, הם משחקים בילדים יש לי ילד שמכור לסמים, אני לוקח אותו היום ל'רטורנו', הילדים זה הכי חשוב לי הוא עושה משחק.

בית הדין: אז תתגרש.

האישה: אני מוכן להתגרש, אבל יש הסכם.

בית הדין: תריבו אחר כך, מה זה קשור לגט?

בית הדין: שניכם רוצים להתגרש אחד מהשני, תתגרשו, אחרי זה תדונו בכל הרכוש.

האישה: אני הייתי לא רוצה להתגרש בגלל הילדים, איך לי בעיה להתגרש אם יעמדו בהסכם.

בית הדין: תספרי במספר דקות למה את רוצה להתגרש.

האישה: אני רוצה להתגרש ממנו כי עשרים שנה לא היו [חיין] קלים בכלל. לא ראיתי שום דבר בנפש שלי טוב, היה אסור לי כלום, לפגוש משפחה שלי, אני הייתי רואה אותם זה בפחד, הכול היה אסור, הייתי צריכה לבקש ממנו רשות, עכשיו זה משתנה, זה היה "פעם ב..." אם הייתי מבקרת – זה בגלל שיש משהו, זה לא בצורה טובה ויפה, מדברת איתם ובורחת, רואה את אחות שלי ברחוב ובורחת.

בית הדין: איזה עוד דברים, מדוע היית מפחדת?

האישה: כשהוא לקח אותי לפסיכולוגים הבנתי, הוא פה כל הזמן, כל הזמן הוא משפיל אותי, אני לא אישה טובה, לא אימא טובה, לא מביאה לו כלום טוב, אני הייתי אומרת לו "כל מה שמעניין אותך זה כסף ויחסי מין", אמרתי לו לפני חמש עשרה שנה. בזמנים של נידה, פתאום הוא כועס עליי, לא היה מדבר איתי חמש עשרה ימים, כשהוא לא מדבר איתי.

בית הדין: הייתם שומרים על נידה?

האישה: כן, תמיד שמרנו.

גם יום יומיים לפני מקווה הוא נהיה טוב, אין לי אמון בו, אין לי ביטחון בו, אני מפחדת עד עכשיו, לא יכולה לקחת קפה איתו, אם לא רציתי לעשות איתו דבר [יחסי אישות] – "תצאי מהבית". גם ילדה בת עשר. אמר לי "צאי מהבית", ישנתי כמה פעמים באוטו, הוא שתלטן. עכשיו, [כ]שאני גרה לבד,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אני מרגישה טוב. הילדים, תאמינו לי, הם בסדר, הוא עושה להם קשה בשביל שירגישו רע, שיגיד [שזה] בגללי, קורה לו עסק רע – "זה בגללך".

בית הדין: מה הוא דרש ממך ולא רצית?

האישה: שאני לא טובה, זה כל הזמן, זה תמיד ככה הייתה לי הרגשה כזאת, מהתחלה ועד עכשיו, הוא לקח אותי לפסיכולוגיות חרדיות, הבנתי הכול.

בית הדין: מה אמרו לך?

האישה: שזה לא אני הבעיה, הבעיה זה הוא, התחילו להגיד לי אני צריכה להשתנות. הוא עשה לנו מוות, חיתנו ילד אחד, הראשון – אם אני לא עושה יחסי מין, הוא לא בא לישובת חתן, בשלוש בבוקר יום שישי אמרתי לו "בסדר", בשלוש בבוקר אני הולכת לבית שלו בגלל שאמרתי לו מילה שלי. מבחינת כסף, כבוד למשפחה, גם הילדים, אי אפשר, הם לא מרגישים נוח או קל איתו.

עד כאן תמצית עיקרי הדברים שממנה אנחנו למדים את המצב לאמיתו.

מאיסות האישה וה'אמתלא' לה ברורה מעל כל ספק מכל מה שכתבנו לעיל: "הוא התנהג אליי בערב – אין מילה אחרת – הוא התנהג כמו כלב, הוא נתן לי לישון שם בכיתי כל הלילה"; "כל הזמן הוא משפיל אותי, אני לא אישה טובה, לא אמא טובה, לא מביאה לו כלום טוב"; "אם לא רציתי לעשות איתו דבר [יחסי אישות] – 'תצאי מהבית' [...] אמר לי 'צאי מהבית', ישנתי כמה פעמים באוטו, הוא שתלטן"; "הוא עשה לנו מוות"; "אם אני לא עושה יחסי מין, הוא לא בא לישובת חתן – בשלוש בבוקר יום שישי אמרתי לו 'בסדר', בשלוש בבוקר אני הולכת לבית שלו בגלל שאמרתי לו מילה שלי".

אין ספק שכשהאישה מואסת בבעלה ומעלה טענות קשות של התנהגותו כלפיה במשך חיי הנישואין למעלה מעשרים שנה – על דא נאמר 'מאיסות באמתלא מבוררת' אף שלא אומרת כן במפורש. והארכנו בכמה פסקי דין להוכיח זאת ונציין כאן ממה שכתבנו בסייעתא דשמיא:

בתשובת תורת אמת (למהר"א ששון, סימן קפו, הובאה גם בבאר היטב סימן עז ס"ק יב ובאוצר הפוסקים שם ס"ק יד) נסתפק בכל דין מורדת האומרת 'מאיס עלי' אי בעי שתטעון כך להדיא, שמחמת מאיסותו בעיניה אינה יכולה להיבעל לו, ובלאו הכי לא תיחשב כאומרת 'מאיס עלי', או דנימא דאף באופנים שאין סיבת המאיסות נעוצה בבעילה עצמה אלא בסיבה אחרת מבחוץ, כבנדון דידן, שהתנהגותו הרעה במילי אחרוני גורמת לה רצון להתרחק, ייחשבו דבריה כאומרת 'מאיס עלי'. וזו לשונו שם:

שהרי הרמב"ם ז"ל (בפרק יד מהלכות אישות [הלכה ח]) כשבא להזכיר דין מאיס עלי כתב "שואלים אותה מפני מה מרדה – אם אמרה 'מאסתיהו, ואיני יכולה להיבעל לו מדעת' וכו' – נראה מתוך דבריו, המדוקדקים בכל מקום, שכוונתו לומר דמה שאמר גמרא (כתובות סג, ב) "מאיס עלי" היינו שתהיה טענתה שאינה יכולה להיבעל לו מחמת מיאוס, וכמו שמורה דקדוק תיבת "מאיס עלי כבשר חזיר". אבל אם לא היתה טענתה מחמת מיאוס הבעילה – לא הויה טענת "מאיס עלי", ואף שתאמר "איני רוצה בו כי שנאתיו או "לא יקרא עוד בעלי" [...] אין מורים אלו הלשוניות על טענת "מאיס עלי", דאפשר שהשנאה לא תהיה מחמת מיאוס רק מחמת קטטה ומריבה או דבר אחר, ואז לא הויה טענתה "מאיס עלי" [...]

ואפשר לומר גם כן להפך, ד"מאיס עלי" הוא פירוש "שנאתיו, איני רוצה בו" וכו', דהיינו "מאיס עלי" היינו "שנאתיו", וכמו שמצינו להרמב"ם עצמו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וסיים בלשונו שם ואמר "שאינה כשבויה שתבעל לשנאוי לה", ולא אמר "למאוס" [...] ומאי דלא נקט גמרא "לא בעינא ליה" היינו לדיוקי שאנו צריכים לידע שיש שם אמתלאה לכשתהיה שם שנאה [...] וכמו שכתבו [הרא"ש והטור] גם כן בשם רבנו מאיר [מרוטנבורג] [...]

ויש ממה שכתב [בטור בשם רבנו מאיר מרוטנבורג] שם עוד ראייה לזה שהרי סיים שם וכתב "או שלא היה הולך בדרך ישרה ומכלה ממונו" וכו', הרי שאף על פי שלא תהיה המאיסות מחמת הבעילה, רק מאיזה דבר נכון ומתקבל, סגי.

ועוד הביא ראייה מדברי הרא"ש בכתובות (פרק ה סימן לה).

וסיים התורת אמת: "מכל מקום המכוון אצלי הוא שכל 'איני רוצה בו', 'שנאתיו', 'לא נקרא עוד בעלי' כו' הויא כ'מאיס עלי' וכו'."

כמסקנת התורת אמת, שאין צריך שתטען 'מאיס עלי' מחמת הבעילה דווקא, אנו מוצאים בדברי תוספות רי"ד בסוגיין (כתובות סג, ב). ושם כתב כלשון הזו:

דכיוון דבעלה מאיס בעיניה, אנוסה היא בדבר, ולא מדעתה עושה כן. ואפילו אשה כשרה – אי אפשר לה להיבעל לשנאוי לה, ואף על פי שאין שום מום ניכר בו, הרבה פעמים אשה מואסת בבעל, וזה דומה לאדם שאין יכול במאכל השנאוי לו ונתעב עליו.

ומבואר בדבריו כצד השני שהוזכר בתורת אמת, שאף מחמת שנאה שייכת טענת 'מאיס עלי'. ועיין עוד באוצר הפוסקים (סימן עז ס"ק יד) שהביאו מה שכתב הר"מ בירדוגו בספרו לב מביין (סימן כט) בשם מהרש"ל (בשו"ת סימן פט) שאם אמרה "מאיס עלי מחמת מעשיו הרעים, ששותה יין תמיד" – אין לך 'מאיס' יותר מזה (והובא גם בבאר היטב ס"ק לב). ואם כן יש לומר, דכל שאמרה 'מאיס עלי' מסיבה כלשהי, אכן דינה כאומרת 'מאיס עלי'. ושוב הביא שהתשב"ץ (חלק ג סימן ק) כתב שאם לא רצתה לילך לעירו דינה כדין האומרת "בעינא ליה ומצענא ליה", והוא סתירה לכאורה, וכתב לחלק דאם השנאה מחמת גופו או מעשיו הרעים, הוויא בכלל מאיס עלי, אבל אם השנאה מחמת סיבה חוץ מגופו וחוץ ממעשיו, הווי בכלל "בעינא ליה". ועיין עוד בשו"ת אמרי אמת (עמ' כג) מה שכתב בזה.

לפי מסקנת התורת אמת לדינא: אף שלא אמרה בפירוש "מאיס עלי" אלא אמרה "שנאתיו" וכדומה – כל שאנו מבינים בדבריה שהטענות והנסיבות יוצרות מאיסות של הבעל בעיניה, הרי היא כאומרת להדיא "מאיס עלי", ואין צריך שתאמר בפירוש שהיותה עם בעלה במעשה הבעילה מאוס בעיניה. ועיין באוצר הפוסקים (סימן עז סעיף ב ס"ק יד).

ואם כן, בנידון דידן שטענה דברים חמורים יותר ודאי שיש מאיסות גדולה של האישה בבעלה.

ואף שהבעל ניסה להכחיש חלק מהטענות, מכל מקום ניכר היה כי תשובותיו – לא היה בהן ממש, כמו שכתב בית המשפט על תשובותיו "חקירתו של הנתבע הותירה לפני רושם עגום ביותר: בעדותו נמצאו סתירות לא מעטות [...] מאפיין מרכזי שחזר ונשנה בעדותו הינו תשובתו הלאקונית לשאלות שהופנו אליו [...] 'לא זוכר' [...] וגם בדיון לפנינו נהג הבעל להשיב 'על מה מדובר? לא יודע על מה אתם מדברים'" (ראה פרוטוקול הדיון מיום י"ח בשבט התשפ"ב – 20.1.22, שורה

(.240)

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שני הצדדים רוצים להתגרש – שיטת רבנו ירוחם

בנידון דידן שני הצדדים רוצים להתגרש: האישה תבעה גירושין ועושה כל שביכולתה כדי להתגרש, גם הבעל רוצה להתגרש אלא שהוא מעוניין שהאישה תחתום תחילה על הסכם גירושין שמקפח אותה בחלוקת הרכוש. והדברים מדברים בעד עצמם:

בדיונים בבית הדין האזורי אמר הבעל פעמים רבות שהוא מוכן להתגרש אם תסכים האישה להסכם, וכדלהלן: "מה שחשוב לי היום זה לא הוא ולא היא"; "אני מוכן להתגרש, אבל יש הסכם"; "איך לי בעיה להתגרש אם יעמדו בהסכם". גם בדיון בפנינו אמר המשיב (שורה 103 לפרוטוקול): "אתה [בית הדין] רוצה גט, יש לי הסכם לפני זה."

בנימוק בית הדין האזורי לפסק דינו מושא הערעור כתב בית הדין: "אלא שהתרשמותנו בדיונים היא שהאיש אומנם כועס על האישה, אך לא ברור לנו שבאמת אינו רוצה בשלום בית כלל וכלל." התרשמות זו תמוהה ביותר בעיני בית הדין הגדול: אדם שמספר פעמים, למעלה מארבע פעמים, אומר בשתי ערכאות כי אם האישה תסכים לתנאים שלו בעניין הממון הוא מוכן להתגרש – הדבר מעיד כמאה עדים שכל עניינו הוא בממון ולא באישה!

וכבר אמר שלמה המלך "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו": אם האדם אוהב ורוצה את אשתו גם אם ייתנו לו כל הון שבעולם לא יותר על אשתו.

אם אדם זה אומר מפורש שהוא מוכן להתגרש אם תחתום אשתו על הסכם ממון המקפח את זכויותיה, הרי מוכח לנו שכל מאווייו הם שלא לתת גט עד שתסכים לתנאיו – ובעת שיתמלאו תנאיו הוא ישמח לתת גט.

וכבר כתב בית הדין האזורי את דברי רבנו ירוחם במישרים (נתיב כג חלק ה דף ס טור ד):

וכתב מורי ה"ר אברהם בן אשמעאל כי נראה לו שאשה שאמרה "לא בעינא ליה, יתן לי גט וכתובה", והוא אומר "אנא נמי לא בעינא לך, אבל איני רוצה ליתן גט" – מסתברא דאין דנין אותה במורדת להפסידה כלום מעיקר כתובה ונדוניא, אלא מיהו משהינן לה תריסר ירחי אגיטא דילמא הדרי בהו. לאחר שנה כופין אותו לגרש, והפסידה תוספת וכל מאי דיהיב לה מדיליה, דאדעתא למשקל ולמיפק לא יהיב לה.

כלומר: במקרה ששני הצדדים אינם מעוניינים זה בזה אלא שצד אחד מעכב את הגירושין מסיבות צדדיות – יש לחייב ואף לכפות לגרש.

הפירוד הממושך ותקנת הגאונים ב'מאיס עלי'

הצדדים אף פרודים כבר כשלוש שנים, ויש לצרף את שיטת הגאונים בדין 'מאיס עלי' המובאת ברי"ף (כתובות כז, א) ובבית יוסף (אבן העזר סימן עז):

בנידון דידן טענה האישה בבית הדין שאכן היא "שמה כסוי ראש" אולם "כל זה רק לילדים, מה אתם רוצים שאני אביא תמונות שלי עם גברים אחרים?" ומדובר באישה צעירה שכבר שלוש שנים לא חיה עם בעלה.

רבים מן הראשונים סוברים שאף דמדינא דגמרא אין כופין בטעת 'מאיס עלי', ודלא כרמב"ם, מכל מקום, מכל מקום מתקנת הגאונים כופין גם בזה. וראה בשו"ת יביע אומר (חלק ג אבן העזר סימן יח אות ו) שהביא דבשו"ת הגאונים (חמדה גנוזה, סימן קמ) בתשובת רב שרירא גאון נכתבה תקנה זו, וזו לשונה:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כך ראינו, ששורת הדין היתה מעיקרא שאין מחייבין את הבעל לגרש את אשתו אם בקשה גירושין, חוץ מאותן ששנו רבותינו בהם שכופין אותם להוציא [וכו'] ואחרי כן רבנן סבוראי – כשראו בנות ישראל הולכות ונתלות בגויים ליטול מהם גיטין בכפיה מבעליהן, ויש כותבים גיטין באונס ומספק גט מעושה כדין או שלא כדין, וקא נפיק מיניה חורבא – תיקנו בימי רבה בר רב הונא להמורדת ותובעת כתובה, שכל נכסי צאן ברזל ואפילו מה שבלה ואבד ישלם לה, וכופין את הבעל, וכותב גט לאלתר, וכזאת מתנהגים זה כשלוש מאות שנים, ואף אתם עשו כן.

וכפי שכתב: תשובה זו הובאה להלכה בתוספות רי"ד, וכן בספר העיטור ובהגהת אשרי (כתובות סג, ב), בשם רב האי גאון, וכעין זה כתב הרי"ף (שם כז, א מדפי הרי"ף) דכך הוא מדינא דמתיבתא.

אולם בעל המאור העיר על דברי הרי"ף האלו וכתב "ומסתברא לי שתקנה הזאת הוראת שעה היתה, לפי הצורך ממה שהוא בדורנו. אבל בדורות הבאים, בדינא דגמרא דיינינן לה", וכן כתב הרשב"א בתשובה (חלק ו סימן עב), וזו לשונו:

גם מה שתמצא בהלכות הרי"ף, שהגאונים תיקנו לכופין הגט, לא ראינו בדורות הללו מי שעשה מעשה, ולא פשטה תקנתם זו ברוב המקומות, ואף הם, שמא לא תקנו אלא לדורם לצורך שעה, אבל עכשיו, אין מקילין בדבר.

וכן כתב הרא"ש (כלל מג סימן ח):

ועוד אני אומר שהגאונים שתיקנו תקנה זו – תקנה לפי הדור ההוא, שהיה נראה להם לפי צורך השעה בשביל תקנת בנות ישראל, והאידינא נראה הענין בהיפך, שבנות ישראל בדור הזה שחצניות הן, ואם כן לא הנחת בת לאברהם אבינו יושבת תחת בעלה, ויתנו עיניהן באחרים וימרדו בבעליהן. לכן טוב להרחיק הכפיה.

אולם הרמב"ן במלחמות (שם) כתב:

ומה שכתב בעל המאור שתקנת הישיבה הוראת שעה היתה – הלא רבנו הגדול הרי"ף ז"ל יודע תקנות הגאונים יותר מכולנו, ומדבריו ניכר שלדורות תיקנו. אבל אין דברי בעל המאור כאן אלא פתוי דברים, שהוא רוצה לחלוק עליהם ולומר דבדינא דגמרא דיינינן, ואמרה בלשון נקיה.

אבל באמת תיקנו לדורות, ונהגו בה עד ימי רבנו ז"ל, וכחמש מאות שנה שלא זזה תקנה זו מבניהם, וכמו שידוע בתשובות שלהם, ותמצא זה גם כן מפורש בהלכות הראשונים לרבי שמעון קירא, ובכל חיבורי הגאונים ראשונים ואחרונים, והם ידעו היאך תיקנו. ומכל מקום מי שרוצה להחמיר שלא לכופין בגט, כדין הגמרא, לא הפסיד.

ובחידושי הרמב"ן (שם) הוסיף וכתב:

ולעולם לא הייתי חולק ח"ו על תקנת הגאונים, כי מי אנוכי לחלוק ולשנות במה שנהגו גאוני הישיבות מרבנו. ולא עוד, אלא שאני קורא תגר על האומרים, שאין ראוי לילך אחר תקנתם, אלא בדין התלמוד, אלא ראוי היה לשמוע להם, ולעשות כתקנתם, והמחמיר בכגון זה לא הפסיד.

ובפסק דין רבני במושב בבית הדין בנתניה (תיק מס' 467862/1) כתבנו שחלק מהראשונים סבירא להו שאף שבטענת 'מאיס עלי' לא כופין, מכל מקום פסקינן דחייב לגרש. וכמו שכתב בשיטה מקובצת (כתובות סד, א), בשם רבנו יונה:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דאף על גב דאין כופין לתת גט ב'מאיס עלי' – היינו כפייה בשוטים, אבל בית הדין מודיעין אותו שמצוה עליו לגרשה ונותנין לו עצה שיגרשנה, ואם לא יגרשנה הוי בכלל מאי דאמרינן (שבת מ) "האי מאן דעבר אדרבנן – שרי למקריה עבריינא".

אלא שסיים: "ורבנו תם ז"ל היה אומר שאפילו זה לא נאמר לו, אלא שאם ימלך, בית דין נותנין לו עצה, לגרש לאלתר."

ובהגהת רמ"א (יורה דעה סימן רכח סעיף כ) כתב שאם אומרת 'מאיס עלי' – "חייב להוציא", והט"ז שם כתב דזו דעת הרמב"ם, אבל אנו לא קיימא לן הכי. אך מכל מקום לפי מה שנתבאר לעיל דברי הרמ"א מתאימים עם שיטת רבנו יונה שהובאה בשיטה מקובצת, ואין הכרח לומר שפסק הרמב"ם בפלוגתא זו. ובשו"ת ציץ אליעזר (להגרא"י וולדנברג זצ"ל, חלק ח סימן כו אות ד) הביא שהנודע ביהודה (קמא, יורה דעה סימן סח) נקט כשיטת הרמ"א הנ"ל לפסק הלכה, ותמך בה יסודותיו, ועל כן כתב דיש לשיטה זו מקום להשתמש בה בכל עת מצוא, לפי העניין ולפי הצורך בזמן השעה, בהתאם לנסיבות, והכל לפי ראות עיני הדיין. עד כאן תורף דבריו.

הכרעת מרן בעל היביע אומר בזמן הזה

ועיין עוד בשו"ת יביע אומר (שם) שהביא את הנ"ל והכריע בסוגיה זו, ודבריו הם כקילורין לעיניים, וזו לשונו:

וגם אני בעניי אומר שבזמן הזה – דאחסור דרי בארצות החופש והדרור, ואיש הישר בעיניו יעשה, ורבתה החוצפה בעולם, והנסיון הורה שכאשר עוזבות את בעליהן בטענת מאיס עלי, ואשתהווי אשתהו מבלי לפטרם בגט, הולכות ויושבות עם גברים אחרים וגם בוש לא יבושו גם הכלם לא ידעו, ומרבין ממזרים בעולם – ובכהאי גוונא אמינא: קלקלתן תקנתן, דמה שכתב הרמב"ן (כתובות סג, ב) –

וחס ושלום לא הייתי חולק על תקנת הגאונים לכופו להוציא, ולא עוד אלא שאני קורא תגר על האומרים שאין ראוי לילך אחר תקנתן אלא בדין התלמוד, אלא ראויים הם לשמוע להם ולעשות כתקנתן, אלא שעכשיו ראוי לחוש הרבה בדבר שלא לנהוג כן, שכבר בטלה מפני פריצות הדור –

היינו דבזמנו שאף שהיו מעיזות לומר מאיס עלי, אבל לא הגיעו לשיא החוצפה לשבת עם גבר זר מבלי גט, כאשר עלתה בימינו בעוונות הרבים.

אבל בעיקבתא דמשיחא כי השתא, ראוי להתחשב מאד בתקנת הגאונים. ומכל שכן כשהיא צעירה, ויש חשש ממשי שתצא לתרבות רעה, ואין סיכויים כל כך שתחזור לבעלה, שנראה שהרוצה לעשות מעשה לכופו להוציא, יש לו על מה שיסמוך, שהרי חזרה חששת הגאונים פן תצא לתרבות רעה, למקומה. והכל לפי העת והזמן.

וכן ראיתי לגדול הדור האחרון, הגר"ח פלאגי בשו"ת חיים ושלום (חלק ב סימן לה) בנידון בעל נכפה, שדעת כמה פוסקים ומרן הבית יוסף שאין לכופו להוציא, וכתב דמכל מקום לכולי עלמא אין כופין את האשה לדור עמו, ולכן כל שעברה שנה או שנתיים לכל היותר מיום שנפרדו זה מזו – נראה דכופין אותו לגרש, דאיכא תרתי: לאיש, שלא יוכל לעמוד בלא אשה (וכל היכא דאגיד בה, לא יחייב ליה איתתא אחריתי), וגם לאשה עצמה, שאינה יכולה לעמוד בלא איש. וכל שכן היכא שהיא ילדה, דחיישינן דילמא נפיק מינה חורבה, בהיותה אסורה בכבלי העיגון.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ופוק חזי כמה הקילו הפוסקים בעיגונא דאיתתא, ובפרט כשהיא צעירה, עד שהפריזו לומר דסמכינן על סברא יחידאה. וכל שכן שהחיוב מוטל על כל דיני ישראל להקל בזה, כדי שלא יבאו לידי תקלה מצד האיש ומצד האשה.

עד כאן תורף דבריו. והוא אילן גדול שראוי לסמוך עליו. כל שכן בזמנינו זה. והוא הדין בכל נידון שאפשר לצרף מחלוקת הפוסקים, לבד טענת מאיס עלי, דעבדינן עובדא להקל. ועיינן עוד בשו"ת חיים ושלום חלק ב (סימן קיב) שאם יש מחלוקת בין איש לאשתו, והאשה רוצה להתגרש והבעל מסרב, יש לתת זמן וקצבה לדבר, ואם המתין עד י"ח חדשים, וכבר נלאו לתווך השלום, ואין להם תקנה, ונראה לבית הדין שאין תקנה להשלים ביניהם, יפרידו הזוג, ויכופו אותו לתת גט, עד שיאמר "רוצה אני" [...]

עד כאן תורף דבריו. ואפשר דלאו כפייה בשו"ת קאמר, אלא בדברים למקרייה "עבריינא" וכדומה, וכדעת רבנו יונה והרמ"א הנ"ל.

מן האמור לעיל לנידון דידן

כבר כתבנו בפסקי דין אחרים שהן אמת שלעניין כפיית גט בטענת 'מאיס עלי', ואפילו 'באמתלא מבוררת', קיימא לן דאין כופין, וכפי שהאריכו בזה הפוסקים. אומנם לעניין חיוב גט, נקטינן שכשישנם טעמים נוספים שהוזכרו בפוסקים לחיוב גט, מצרפים אותם לטענת 'מאיס עלי' לחייב בגט".

וראה עוד בשו"ת יביע אומר (חלק ג סימן כ אות לד) שכתב:

ואף שרבים מהפוסקים אינם סוברים כן, וגם מרן השולחן ערוך סובר שאין כופין, מכל מקום כשיש עוד צירופים להקל שפיר סמכינן על זה הלכה למעשה.

וכן כתבו בפד"ר – בכרך א (עמ' 38) בפסק דינם של הרבנים הגר"ר כ"ץ, הגר"מ בן מנחם והגר"ש כצס; בכרך ג (עמ' 12) בפסק דינם של הרבנים הגר"י נסים, והגר"ב זולטי הגר"ש אלישיב זצ"ל; בכרך ח (עמ' 126) בפסק דינו של הגר"י רזנטל זצ"ל [במותב עם הג"ר עזרא הדאיה והגר"ב רקובר] ובכרך ט (עמ' 184) בפסק דינו של הגר"ח ג צימבליסט שליט"א [שצורפו גם בדברי הגר"ש ורנר שם, בעמ' 177].

הכרעה

מעתה בנידוננו, וכפי שתוארו באריכות טענות האישה במעללי מצעדי גבר, קיימות כמה סיבות הראויות לצרפן לטענת 'מאיס עלי' שמהן ניתן וראוי לפסוק לבעל חיוב בגט כאמור.

סופו של דבר: הערעור מתקבל, הבעל חייב בגט.

הנראה לעניות דעתי כתבתי, וצור יצילנו משגיאות, אמן.

הרב מיכאל עמוס

אף אנו מצטרפים.

הרב שלמה שפירא

הרב אליעזר איגרא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מסקנות והוראות

- א. נפסק כאמור לעיל.
  - ב. ניתן לפרסום לאחר השמטת פרטים מזהים.
  - ג. אין צו להוצאות.
  - ד. בית הדין סוגר את התיק.
- ניתן ביום ח' באדר א' התשפ"ב (9.2.2022).

הרב מיכאל עמוס

הרב שלמה שפירא

הרב אליעזר איגרא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה